

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ενόψει της Γενικής μας Συνέλευσης

Βασίλης Φαϊτάς

Εφέτης ΔΔ, Μέλος του ΔΣ της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των δικαστικών λειτουργών καταγράφονται στο Σύνταγμα και σε τυπικούς νόμους, ιδίως στον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ΚΟΔΚΔΛ). Οι δικαστές απολαμβάνουμε το σύνολο των συνταγματικών δικαιωμάτων που θεσπίζονται για όλους τους πολίτες, εύλογα όμως τίθενται ορισμένοι περιορισμοί, ενόψει της ειδικής θεσμικής μας θέσης. Έτσι το Σύνταγμα περιορίζει εύλογα το δικαίωμα της εργασίας στο άρθρο 89. Οι σχετικές ρυθμίσεις έχουν λειτουργήσει στην πράξη και έχουν αποδειχθεί επαρκώς αποτελεσματικές.

Το Κείμενο του Χάρτη Δεοντολογίας σε πολλά σημεία αποτυπώνει τις ως άνω ρυθμίσεις. Στο βαθμό αυτό δεν προκύπτει ποια είναι η αναγκαιότητά του. Για παράδειγμα στο Κεφάλαιο IV με τίτλο «Ευπρέπεια» αναφέρονται κάποιοι κανόνες που ήδη προβλέπονται στον ΚΟΔΚΔΛ. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της επιθεώρησης (άρθρα 84 και επομ. του ΚΟΔΚΔΛ) οι δικαστές κάθε έτος ελέγχονται ως προς τη υπηρεσιακή ή εξωυπηρεσιακή συμπεριφορά τους, τον τρόπο που διευθύνουν τη διαδικασία στο ακροατήριο, το ήθος τους εν γένει. Οι σχετικές ρυθμίσεις του Χάρτη Δεοντολογίας όχι μόνο δεν έχουν να προσφέρουν κάτι, αλλά μπορεί να προκαλέσουν αμφιβολία και ως προς το περιεχόμενο των σχετικών υποχρεώσεων των δικαστικών λειτουργών, όπως π.χ. συμβαίνει με την αναφορά περί προτροπής στα μέλη της οικογένειας του δικαστή να επιδεικνύουν συμπεριφορά που συμβαδίζει με το κύρος της θέσης του. Η προτροπή μάλιστα να επιδεικνύει ο δικαστής αυστηρότητα στην τήρηση της τάξης στο ακροατήριο όταν απαιτείται για να εξελιχθεί εύρυθμα η διαδικασία (αριθμ. 4 του Κεφαλαίου IV), είναι άστοχη, διότι ο δικαστής δεν

επιτρέπεται να είναι ούτε αυστηρός, ούτε επιεικής, αλλά οφείλει να εφαρμόζει ορθά το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο (εν προκειμένω τις σχετικές διατάξεις της Δικονομίας), που αποσκοπεί στην εύρυθμη εξέλιξη της διαδικασίας. Η αυστηρότητα συνάδει με την αμεροληψία;

Το κείμενο του Χάρτη Δεοντολογίας, όμως, περιέχει επιπλέον «διατάξεις» οι οποίες, μέσα από τη χρήση αόριστων και ενίοτε ασαφών όρων δημιουργούν αντικειμενικά τις προϋποθέσεις να θεωρηθεί ότι «θεσπίζονται» νέες υποχρεώσεις για τους δικαστικούς λειτουργούς, πέραν εκείνων που θεσπίζονται από το Σύνταγμα και τους νόμους. Υποχρεώσεις που δεν αποκλείεται να περιορίσουν ανεπίτρεπτα συνταγματικά δικαιώματα του δικαστικού λειτουργού, όπως το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του. Τέτοια περίπτωση αποτελούν οι περ. γ', δ' και ε' του Κεφαλαίου ΙΙ με τίτλο «Αμεροληψία». Σύμφωνα με την πρώτη περίπτωση (περ. γ') ο δικαστής κατά τη συμμετοχή του σε επιστημονικές εκδηλώσεις αποφεύγει την ταύτιση με ορισμένη οργάνωση, ομάδα ή σκοπό, ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη (περ. β') ο δικαστής δεν πρέπει να δημιουργεί αμφιβολίες ως προς την ουδετερότητά του με κοινωνικές, πολιτικές, θρησκευτικές ή ιδεολογικές ομάδες. Η αοριστία των εν λόγω όρων (σκοπό, ιδεολογικές ομάδες κλπ.) θέτει τον κίνδυνο οποιαδήποτε επιστημονική άποψη ή συμπεριφορά του δικαστή να εκληφθεί ότι δεν είναι επιτρεπτή. Για παράδειγμα η περιγραφή της κλιματικής αλλαγής και η αναφορά στις αιτίες της σε συνέδριο για το περιβάλλον θα μπορούσε να εκληφθεί ως ταύτιση με κάποιο «σκοπό» ή «ιδεολογική ομάδα», μιας και η κλιματική αλλαγή, πέραν από την επιστημονική (νομική, νομικο-κοινωνική) προσέγγιση που επιδέχεται (και στην οποία αυτονόητα δικαιούται ο δικαστής), δεν παύει να είναι αντικείμενο πολιτικής διαπάλης ή ακόμα και πεδίο επιχειρηματικών συμφερόντων. Αντίστοιχα ως ταύτιση με κάποιο «σκοπό» ή «ιδεολογική ομάδα» θα μπορούσε να εκληφθεί και η διεκδίκηση από δικαστική ένωση καλύτερων παροχών υγείας, αφού το θέμα του συστήματος υγείας είναι πάντα αντικείμενο πολιτικής διαπάλης, αλλά και πεδίο επιχειρηματικών συμφερόντων (βλ. ανταγωνισμούς ασφαλιστικών εταιρειών κλπ.). Η δε περ. ε', η οποία ζητά από το δικαστή στη δημόσια συζήτηση να μην εμφανίζεται «αμετακίνητος» στις θέσεις του δεν μπορεί να γίνει δεκτή, διότι όσο η αμφισβήτηση ή και η άρνηση μιας θέσης (όταν δεν επιβεβαιώνεται) αποτελεί παράγοντα της επιστημονικής προόδου, άλλο τόσο

η ανάπτυξη στέρεων επιχειρημάτων όταν ο επιστήμονας έχει κατασταλάξει σε συγκεκριμένη θέση, αποτελεί όρο διάδοσης/ενδυνάμωσης μιας κατακτημένης γνώσης.

Εξάλλου, η αναλυτική παράθεση καταλόγου συμπεριφορών που επιτρέπονται/ενδείκνυνται και αντίστοιχων που δεν επιτρέπονται/αντενδείκνυνται δίνουν την εικόνα ότι ο δικαστής αδυνατεί να διακρίνει τη θέση του με βάση τις επιταγές του Συντάγματος και του νόμου.

Τέλος, το κείμενο του Χάρτη Δεοντολογίας διαπνέεται από υποκειμενισμό (ενδιαφέρει τι εικόνα σχηματίζει ο τρίτος για αυτόν), ενώ το κρίσιμο είναι ο αντικειμενικός χαρακτήρας της συμπεριφοράς του δικαστή, όπως άλλωστε απαιτεί η νομοθεσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πλαίσιο της εξαίρεσης του δικαστή, το οποίο δεν ερείδεται στην υποκειμενική πεποίθηση του διαδίκου, αλλά σε αντικειμενική βάση (για αυτό εξάλλου και η αίτηση εξαίρεσης κρίνεται με βάση τις οικείες διατάξεις και μπορεί να απορριφθεί, ήτοι δεν αρκεί η υποκειμενική αντίληψη του διαδίκου).

Ενόψει αυτών η πρότασή μου προς τη Γενική μας Συνέλευση είναι ότι δεν φαίνεται αναγκαία η θέσπιση Χάρτη Δεοντολογίας. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να απαλειφθούν το Κεφάλαιο IV με τίτλο «Ευπρέπεια» και οι περ. γ', δ' και ε' του Κεφαλαίου II με τίτλο «Αμεροληψία».